

М. М. Вегеш, М. Ю. Токар

Соціал-демократична партія Підкарпатської Русі

СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСІ

(СДПР) — одна з перших політичних партій Закарпаття лівого спрямування. Діяла 1920—38. Організаційно оформлена у квітні—травні 1920. До першого складу керівництва партії увійшли [Я. Остапчук](#), [Є. Пуза](#), [С. Клочурак](#), [Я. Нечас](#), В. Климпуш та ін. Формально СДПР виникла як автономна партія, однак за організацією і стратегією вона була наближена до Чехословацької соціал-демократичної партії (ЧСДП). Базуючись на загальних принципах її Інтернаціоналу, СДПР виступала за соціальну справедливість, здійснення економічних та політичних реформ парламентським шляхом, відкидаючи будь-які радикальні методи політичної боротьби. Основні тези партійної програми: передача великої земельної власності селянам, а фабрик і заводів — робітникам; обов'язковість загальної освіти; навчання на рідній мові; свобода віросповідання. Друкований орган — тижневик «Народ» (Ужгород), який від 1921 видавали під назвою «[Вперед](#)». СДПР тісно співпрацювала з товариством «Просвіта», послідовно боролася з русофілами. У жовтні 1922 на 2-му Конгресі ухвалено розширену програму, до якої увійшли питання економічного та політичного характеру разом із вимогами широких автономних прав. Під час перших загальнодержавних парламентських виборів у Закарпатті (1924) СДПР йшла у блоці з ЧСДП. Послами (депутатами) чехо-словацького парламенту від СДПР були Я. Нечас (1924—29), Ю. Гуснай (1929—35), *Ю. Ревай* (1935—38). У 1929 СДПР об'єдналася із ЧСДП і стала її крайовою філією. У 1-й половині 1930-х рр. до партії вступило багато чехів і євреїв, які проводили в краї політику інтернаціоналізації. Внаслідок цього з СДПР офіційно вийшло багато українців (Я. Остапчук, *Ф. Ревай* та ін.), її друкований орган г. «Вперед» часто критикували проукраїнські партії. Водночас українська частина СДПР активно співпрацювала з «Просвітою», Руською (Українською) центральною народною радою та ін. українськими організаціями. СДПР припинила існування 29 жовтня 1938.

Рекомендована література

1. Росоха С. Сойм Карпатської України. Вінніпег, 1949;

2. Мушинка М. Лицар волі. Життя і політично-громадська діяльність Степана Ключурака. Уж., 1995;
3. Малець О. О., Малець Н. Б. Культурно-просвітницька діяльність Соціал-демократичної партії Підкарпатської Русі у 20—30 рр. XX ст. // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграц. процесів: Зб. тез доп. 3-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (16—17 трав. 2019 р., м. Мукачево). Мукачево, 2019.

Бібліографічний опис:

Соціал-демократична партія Підкарпатської Русі / М. М. Вегеш, М. Ю. Токар//
Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І.
Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних
досліджень НАН України, 2025. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-890097>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).